إعرف الحق تعرف أهله

۲۴

سلسله پژوهش های اعتقادی

غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام

آیت الله سید علی حسینی میلانی

بسم الله الرحمن الرحیم

سلسله پژوهش های اعتقادی

نویسنده:

علی الحسینی المیلانی

ناشر چاپی:

مرکز حقایق اسلامی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل بیت (ع) المجلد ۲۴

مشخصات کتاب

سرشناسه: حسینی میلانی، علی، ۱۳۲۶ -

عنوان قراردادی: مقالتان فی الغدیر: الغدیر فی روایه اهل البیت، حدیث الغدیر التبلیغ الاخیر لامامه الامیر. فارسی

عنوان و نام پدیدآور: غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام: نگاهی کوتاه به حدیث غدیر در منابع شیعی/ علی حسینی میلانی؛ ترجمه و ویرایش هیئت تحریه انتشارات الحقایق.

مشخصات نشر: قم: مرکز حقایق اسلامی، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۸۰ ص.

فروست: سلسله پژوهش‌های اعتقادی؛ ۲۴.

شابک: ۱۳۰۰۰ ریال ۰-۳۳-۵۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸:

یادداشت: این کتاب ترجمه بخش اول کتاب" مقالتان فی الغدیر "با عنوان" الغدیر فی روایت اهل بیت "است.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۷۳-۷۹.

عنوان دیگر: نگاهی کوتاه به حدیث غدیر در منابع شیعی.

موضوع: غدیر خم -- احادیث

موضوع: غدیر خم -- جنبه‌های قرآنی

شناسه افزوده: مرکز الحقائق الاسلامیه

رده بندی کنگره: BP۲۲۳/۵/ح۵۶۷م۷۰۴۱ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۰۱۷۳۰

سرآغاز ... ص: ۷

...آخرین و کامل‌ترین دین الاهی با بعثت خاتم الانبیاء، حضرت محمّد مصطفی صلّی اللَّه علیه وآله به جهانیان عرضه شد و آئین و رسالت پیام رسانان الاهی با نبوّت آن حضرت پایان پذیرفت.

دین اسلام در شهر مکّه شکوفا شد و پس از بیست و سه سال زحمات طاقت فرسای رسول خدا صلّی اللَّه علیه وآله و جمعی از یاران باوفایش، تمامی جزیرهٔ العرب را فرا گرفت.

ادامه این راه الاهی در هجدهم ذی الحجّه، در غدیر خم و به صورت علنی، از جانب خدای منّان به نخستین رادمرد عالم اسلام پس از پیامبر خدا صلّی اللَّه علیه وآله یعنی امیر مؤمنان علی علیه السلام سپرده شد.

در این روز، با اعلان ولایت و جانشینی حضرت علی علیه السلام، نعمت الاهی تمام و دین اسلام تکمیل و سپس به عنوان تنها دینِ مورد

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۸

پسند حضرت حق اعلام گردید. این چنین شد که کفرورزان و مشرکان از نابودی دین اسلام مأیوس گشتند.

دیری نپایید که برخی اطرافیان پیامبر صلّی اللَّه علیه وآله،- با توطئه‌هایی از پیش مهیّا شده- مسیر هدایت و راهبری را پس از رحلت

پیامبر خدا صلّی اللَّه علیه وآله منحرف ساختند، دروازه مدینه علم را بستند و مسلمانان را در تحیّر و سردرگمی قرار دادند. آنان از همان آغازین روزهای حکومتشان، با منع کتابت احادیث نبوی، جعل احادیث، القای شبهات و تدلیس و تلبیس‌های شیطانی، حقایق اسلام را- که همچون آفتاب جهان‌تاب بود- پشت ابرهای سیاه شکّ و تردید قرار دادند.

بدیهی است که علی رغم همه توطئه‌ها، حقایق اسلام و سخنان دُرَرْبار پیامبر خدا صلّی اللَّه علیه وآله، توسّط امیر مؤمنان علی علیه السلام، اوصیای آن بزرگوار علیهم السلام و جمعی از اصحاب و یاران باوفا، در طول تاریخ جاری شده و در هر برهه‌ای از زمان، به نوعی جلوه نموده است. آنان با بیان حقایق، دودلی‌ها، شبهه‌ها و پندارهای واهی شیاطین و دشمنان اسلام را پاسخ داده و حقیقت را برای همگان آشکار ساخته‌اند.

در این راستا، نام سپیده باورانی همچون شیخ مفید، سیّد مرتضی، شیخ طوسی، خواجه نصیر، علّامه حلّی، قاضی نوراللَّه، میر حامد حسین، سیّد شرف‌الدین، امینی و ... همچون ستارگانی پرفروز می‌درخشد؛ چرا که اینان در مسیر دفاع از حقایق اسلامی و تبیین

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۹

واقعیّات مکتب اهل بیت علیهم السلام، با زبان و قلم، به بررسی و پاسخ‌گویی شبهات پرداخته‌اند...

و در دوران ما، یکی از دانشمندان و اندیشمندانی که با قلمی شیوا و بیانی رَسا به تبیین حقایق تابناک دین مبین اسلام و دفاع عالمانه از حریم امامت و ولایت امیر مؤمنان علی علیه السلام پرداخته است، پژوهشگر والامقام حضرت آیت اللَّه سیّد علی حسینی میلانی، می‌باشد.

مرکز حقایق اسلامی، افتخار دارد که احیای آثار پُربار و گران سنگ آن محقّق نستوه را در دستور کار خود قرار داده و با تحقیق، ترجمه و نشر آثار معظّمٌ له، آن‌ها را در اختیار دانش پژوهان، فرهیختگان و تشنگان حقایق اسلامی قرار دهد.

کتابی که در پیش رو دارید، ترجمه یکی از آثار معظّمٌ له است که اینک "فارسی زبانان "را با حقایق اسلامی آشنا می‌سازد.

امید است که این تلاش مورد خشنودی و پسند بقیّهٔ اللَّه الأعظم، حضرت ولیّ عصر، امام زمان عجل اللَّه تعالی فرجه الشریف قرار گیرد.

مرکز حقایق اسلامی

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۱۳

الحمد للَّه ربّ العالمین، والصّلاهٔ والسّلام علی سیّدنا ونبیّنا محمّد وآله

الطیّبین الطّاهرین، ولعنهٔ اللَّه علی أعدائهم أجمعین من الأوّلین والآخرین.

از اصول مسلّم گفت و گو پیرامون مسائل اختلافی، این است که هر کدام از طرف‌های دعوا به اعتقادات مورد قبول طرف مقابل، استدلال نمایند و یا بحث و مناظره بر پایه قواعد و چارچوبی مشخص، استوار گردد که دو طرف یا همه طرف‌ها آن را بپذیرند.

علمای امامیه در طول تاریخ، همین روش را در برابر دیگر فرقه‌های اسلامی به کار بسته و در همه مسائل اختلافی- چه فقهی و چه کلامی- به ویژه در موضوع امامت و خلافت، از همین روش استفاده کرده و می‌کنند.

در خصوص حدیث غدیر نیز ملاحظه می‌شود که کتاب‌های شیعه، سرشار از روایات اهل سنّت است؛ به گونه‌ای که عالمان شیعه،

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۱۴

احادیث وارده در مهم‌ترین کتاب‌های معتبر اهل سنّت را- با همان سندها و طُرق مذکور در این کتاب‌ها- نقل می‌کنند و برای اثبات دلالت این احادیث بر اعتقادات خود، به سخن نام آورترین علمای آنان، استناد می‌نمایند؛ تا جایی که برای تعیین معنای برخی واژها نیز، به دیدگاه‌های زبان شناسان اهل سنّت، استدلال می‌کنند.

در عین حال، استفاده از این روش کارآمد و وزین، ممکن است برخی ساده دلان را در دام شبهه گرفتار کند و یا شماری از

متعصّبان را به نادیده گرفتن حقیقت، سوق دهد. برای مثال ابن روزبهان در پاسخ به علّامه حلّی رحمه اللَّه می‌نویسد:
شگفت آن که این مرد، تنها به نقل روایات اهل سنّت می‌پردازد؛ چرا که شیعیان از هرگونه کتاب، روایات و علمای مجتهد و ناقل حدیث، محروم هستند. بنابراین، وی در اثبات ادّعاهای خود، به شدّت به کتاب‌های اهل سنّت نیازمند است. «۱» نوشتار پیش رو حدیث غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام است که به اختصار به بررسی حدیث غدیر در سندهای شیعی و کتاب‌های علمای مجتهد امامیه پرداخته است تا این نکته را به ابن روزبهان

---

(۱). دلائل الصدق: ۱/ ۵۸
سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۱۵
گوشزد نماید که:
شیعیان دارای کتاب، روایات و عالمان مجتهد هستند و در اثبات ادّعاهای خود به کتاب‌های اهل سنّت نیازی ندارند.
هم‌چنین اهل سنّت بدانند که:
۱. حدیث غدیر، مورد اتّفاق نظر همه مسلمانان است تا جایی که شیعه و سنّی در نقل برخی روایات آن، اشتراک نظر دارند و با سند و متن یکسان، آن را ذکر کرده‌اند.
۲. ائمه اهل بیت علیهم السلام و عالمان پیروان آن‌ها، حدیث غدیر را مورد توجّه قرار داده و برای گسترش و تبلیغ آن، نهایت تلاش خود را به کار بسته‌اند.
۳. این نوشتار دارای نکته‌ها و فایده‌هایی است که راویان اهل سنّت، از آن غافل مانده یا بدان توجّهی نکرده‌اند.
ما در این نوشتار با استفاده از منابع دست اول شیعه، متن احادیثی را تحت یک سری عناوین، می‌آوریم و نکاتی چند را خاطرنشان می‌سازیم.
سید علی حسینی میلانی
سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۱۹

بخش یکم غدیر از دیدگاه قرآن ... ص: ۱۹

آیات غدیر ... ص: ۱۹

اشارة

در روز غدیر، چند آیه از جانب خداوند متعال نازل شد که با استناد به روایات، آن‌ها را می‌آوریم.

آیه یکم ... ص: ۱۹

«يا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَما بَلَّغْتَ رِسالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»؛ «۱»
ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می‌کند.
پیش از سخنرانی پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله در روز غدیر این آیه نازل شد. روایات اهل بیت علیهم السلام نیز بر نزول این آیه در روز غدیر

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۰

صحّه می گذارند.

شیخ محمّد بن یعقوب کلینی رحمه اللَّه درگذشته سال ۳۲۸ هجری به سند خود از امام محمّد باقر علیه السلام این گونه نقل می کند: خداوند، به پیامبر خود دستور داد که ولایت علی علیه السلام را اعلام کند و این آیه را بر او نازل کرد:

«إِنَّما وَلِیُّکُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذینَ آمَنُوا الَّذینَ یُقیمُونَ الصَّلاهَٔ وَیُؤْتُونَ الزَّکاهَٔ وَهُمْ راکِعُونَ»؛ «۱»

ولیّ و صاحب اختیار شما تنها خدا، پیامبر او و کسانی هستند که ایمان آورده‌اند؛ همان کسانی که نماز را برپا می‌دارند و در حال رکوع، زکات می‌دهند.

در این آیه، ولایت اولی الأمر واجب شد، اما مردم از کنه این ولایت، آگاه نبودند. از این رو خداوند به حضرت محمّد صلی اللَّه علیه وآله فرمان داد تا به سان نماز، زکات، روزه و حجّ، ولایت را نیز برای مردم تفسیر نماید.

هنگامی که این دستور، ابلاغ شد، سینه رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله به تنگ آمد و ترسید که مردم از دین خود، مرتدّ شده و او را تکذیب

(۱). سوره مائده: آیه ۵۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۱

نمایند. از این رو با پروردگار متعال، درد دل نمود.

در این هنگام، خداوند متعال به آن حضرت این گونه وحی فرمود:

«یا أَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَما بَلَّغْتَ رِسالَتَهُ وَاللَّهُ یَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ»؛

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می کند.

به همین جهت، رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله از دستور خدای تعالی اطاعت نمود و در روز غدیر خم، ولایت علی علیه السلام را اعلام فرمود.

ایشان ندای نماز جماعت، سر داد و از مردم خواست تا شاهدان، غایبان را آگاه سازند «... ۱» حافظان بزرگ و عالمان مشهور اهل سنّت نیز هم‌چون ابن ابی حاتم، ابن مردویه، ثعلبی، ابونعیم اصفهانی، واحدی، حسکانی، ابن عساکر، فخر رازی، نیشابوری، عینی، جلال الدین سیوطی و...

نزول این آیه را در روز غدیر نقل کرده‌اند. «۲»

(۱). الکافی: ۱/ ۲۸۹، حدیث ۴

(۲). الدرّ المنثور: ۲/ ۲۹۸، أسباب النزول: ۱۱۵، ترجمهٔ أمیرالمؤمنین من تاریخ مدینهٔ دمشق: ۲/ ۸۶، التفسیر الکبیر: ۱۲/ ۴۹، تفسیر نیسابوری: ۶/ ۱۲۹- ۱۳۰، عمدهٔ القاری: ۱۸/ ۲۰۶...

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۲

آیه دوم ... ص: ۲۲

هنگامی که سخنرانی پیامبر خدا صلی اللّه علیه وآله در روز غدیر پایان یافت و حاضران با امیر مؤمنان علی علیه السلام بیعت کردند، این آیه نازل شد:

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتي وَرَضيتُ لَكُمُ الْإِسْلامَ ديناً»؛ «۱»

امروز دین شما را به حدّ کمال رساندم و بر شما نعمتم را تمام کردم و بهترین آیین را که اسلام است برای شما برگزیدم.

شیخ کلینی رحمه اللّه به سند خود از امام محمّد باقر علیه السلام، حدیث سخنرانی امیر مؤمنان علی علیه السلام را که به خطبه «وسیله» معروف است، نقل می کند. امیر مؤمنان علی علیه السلام در این سخنرانی مفصّل می‌فرماید:

آن گاه پیامبر خدا صلی اللّه علیه وآله به سوی غدیر خم رفت و مسلمانان به دستور ایشان، چیزی شبیه به منبر را آماده کردند. پیامبر صلی اللّه علیه وآله بر فراز آن منبر رفت و بازوی مرا گرفت تا جایی که سفیدی زیر بغلش نمایان شد؛ آن گاه با صدای بلند فرمودند:

---

(۱). سوره مائده: آیه ۳

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۳

من کنت مولاه فعلی مولاه، اللهمّ وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

بنابراین، دوستی با من، دوستی با خدا و دشمنی با من، دشمنی با خداست و در این هنگام، خداوند این آیه را نازل کرد:

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتي وَرَضيتُ لَكُمُ الْإِسْلامَ ديناً»؛

امروز دین شما را به حدّ کمال رساندم و بر شما نعمتم را تمام کردم و بهترین آیین را که اسلام است برای شما برگزیدم.

از این رو، ولایت من، موجب تکمیل دین و خشنودی پروردگار بزرگ شد. «۱» شایان ذکر است که برخی از عالمان و حافظان بزرگ اهل سنّت همانند ابن مردویه، ابونعیم اصفهانی، ابن مغازلی، موفّق مَکی، ابوحامد صالحانی، حموینی و ... نیز نزول این آیه در روز غدیر را نقل کرده‌اند. «۲»

---

(۱). الکافی: ۸/ ۲۷

(۲). المناقب، ابن مغازلی: ۱۸، المناقب، خوارزمی: ۸۰، فرائد السّمطین: ۱/ ۷۴...

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۴

آیه سوم ... ص: ۲۴

هنگامی که مردم با امیر مؤمنان علی علیه السلام بیعت کردند و این بیعت پایان یافت درباره شخصی به نام نعمان فهری این آیه نازل شد:

«سَأَلَ سائِلٌ بِعَذابٍ واقِعٍ* لِلْكافِرينَ لَيْسَ لَهُ دافِعٌ»؛ «۱»

پرسنده‌ای، عذاب حتمی درخواست کرد؛ عذابی که بر کافران است و هیچ دفع کننده‌ای ندارد.

شیخ فرات بن ابراهیم کوفی رحمه اللّه به سند خود چنین نقل می کند:

حسین بن محمّد خارفی می گوید: از سفیان بن عیینه پرسیدم: آیه «سَأَلَ سائِلٌ» درباره چه کسی نازل شده است؟

سفیان پاسخ داد: پسر برادرم! از چیزی پرسیدی که پیش از تو هیچ کس آن را از من نپرسیده بود. من همین سؤال را از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیدم.

آن حضرت از جدّش از پدرش از ابن عباس چنین نقل کرد:

در روز غدیر، پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله برخاست و به ایراد یک سخنرانی کوتاه پرداخت و آن گاه امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیهما السلام

---

(۱). سوره معارج: آیات ۱ و ۲

را فرا خواند، بازویش را گرفت و آن گاه دستش را بالا برد تا جایی که سفیدی زیر بغل هر دو نمایان شد.

در این هنگام پیامبر صلی اللَّه علیه وآله فرمود:

ألم ابلّغکم الرسالهٔ؟ ألم أنصح لکم؟

آیا رسالتم را به شما ابلاغ نکردم؟ آیا شما را ناصح و خیرخواه نبودم؟

گفتند: آری، همین طور است.

فرمود:

من کنت مولاه فهذا علی مولاه، اللهمّ وال من والاه، وعاد من عاداه، وانصر من نصره، واخذل من خذله؛

هر که من مولای او هستم این علی، مولای اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

خداوندا! هر که او را یاری کند، او را یاری نما و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار.

سخن پیامبر صلی اللَّه علیه وآله بر سر زبان‌ها افتاد و به نعمان فهری رسید. نعمان، شترش را پالان کرد و بر آن سوار شد ... آن گاه به نزد پیامبر صلی اللَّه علیه وآله آمد و سلام کرد.

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله نیز پاسخ سلام او را داد.

نعمان گفت: ای محمد! ما را دعوت کردی که «لا إله إلّااللَّه» بگوییم، ما اجابت کردیم، آن گاه از ما خواستی به نبوّت تو ایمان بیاوریم و ما نیز با وجود برخی تردیدها، ایمان آوردیم. آن گاه ما را به نماز دعوت نمودی و ما به دعوت تو لبّیک گفتیم. سپس ما را به روزه‌داری فرا خواندی و این کار را انجام دادیم؛ بعد از آن، ما را به حجّ دعوت نمودی و آن گونه که تو می‌خواستی، انجام دادیم، آن گاه گفتی:

هر کدام از شما که دویست درهم کسب کند، باید همه ساله، خمس آن را صدقه بدهد، ما نیز این فرمان تو را اجرا کردیم.

اکنون پسر عمویت را برگزیده‌ای و او را مهتر ما قرار داده‌ای و می‌گویی: «هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار، خداوندا! هر که علی را یاری کند، یاریش کن و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار». آیا این سخنان از جانب توست یا از جانب خدا؟

پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله سه بار فرمود:

بل عن اللَّه؛

قطعاً از جانب خداوند است.

در این هنگام نعمان فهری به حالت خشم، برخاست و گفت:

خداوندا! اگر این گفته‌های محمّد، حقّ است، بارانی از سنگ آسمانی بر

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۷

ما ببار تا بلایی برای نسل کنونی و آیه‌ای برای نسل‌های بعدی ما باشد؛ و اگر این سخنان محمّد دروغ است، بلایت را بر او نازل کن!

آن گاه به شترش نهیب زد و زانوبند آن را باز کرد. سپس بر آن سوار شد و رفت. هنگامی که از آن دشت پهناور بیرون می‌رفت. خدای تعالی از آسمان سنگی را بر سرش فرو فرستاد؛ به گونه‌ای که پس از اصابت به سر نعمان، سنگ از پشتش بیرون زد و او را به هلاکت رساند.

در این هنگام، خدای تعالی این آیه‌ها را درباره نعمان فهری نازل کرد:

«سَأَلَ سائِلٌ بِعَذابٍ واقِعٍ* لِلْكافِرينَ لَيْسَ لَهُ دافِعٌ* مِنَ اللَّهِ ذِی الْمَعارِجِ»؛ «۱»

پرسنده‌ای، عذاب حتمی درخواست کرد؛ عذابی که بر کافران است و هیچ دفع کننده‌ای ندارد. این عذاب از خدای صاحب معارج است. «۲» نزول این آیه شریفه را نیز برخی از عالمان و محدّثان بزرگ اهل سنّت همانند ثعلبی، سبط ابن جوزی، زرندی، سمهودی، ابن صبّاغ، مناوی، حلبی و ... درباره نعمان فهری نقل کرده‌اند. «۳»

---

(۱). سوره معارج: آیه‌های ۱- ۳

(۲). بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۷۵

(۳). تذکرة الخواص: ۳۰، نظم درر السمطین: ۹۳، الفصول المهمّه: ۴۲، فیض القدیر: ۶/ ۲۸۱، السیرة الحلبیه: ۳/ ۳۳۷، نور الابصار: ۷۸...

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۲۸

گفتنی است که این حدیث با همین متن، در تفسیر ثعلبی و به سند خود او از سفیان بن عیینه نیز نقل شده است. «۱»

آیه چهارم ... ص: ۲۸

شیخ علی بن ابراهیم قمی رحمه اللَّه- از بزرگان قرن سوّم- به سند خود از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می کند که آن حضرت فرمود:

در روز غدیر و در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام این آیه‌ها نازل شد:

«وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعالَمينَ* نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمينُ* عَلى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرينَ»؛ «۲»

و به یقین این (قرآن) از جانب پروردگار جهانیان نازل شده است.

روح الأمین آن را نازل کرده؛ بر قلب تو، تا از بیم دهندگان باشی. «۳»

---

(۱). بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۷۶

(۲). سوره شعراء: آیه‌های ۱۹۲- ۱۹۴

(۳). تفسیر القمی: ۲/ ۱۲۴، شیخ محمد محسن فیض کاشانی- متوفّای سال ۱۰۹۱ هجری- نیز این حدیث را به نقل از تفسیر القمی در کتاب الصّافی فی تفسیر القرآن: ۴/ ۵۰ آورده است

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۱

بخش دوم غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام ... ص: ۳۱

غدیر و ولایت حضرت علی علیه السلام ... ص: ۳۱

ابوالعبّاس عبداللَّه بن جعفر حمیری- از بزرگان قرن سوّم- از سندی بن محمد این گونه نقل می کند:

صفوان جمّال می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که این آیه در ولایت علی علیه السلام نازل شد رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله به جارو کردن زیر درختان موجود در آن منطقه اشاره کرد و اصحاب نیز خس و خاشاک زیر درختان را جارو کردند و سایبانی را برای آن حضرت برپا نمودند. آن گاه ندای نماز جماعت سر داده شد و پس از آن، رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله فرمود:

أیّها الناس! من کنت مولاه فعلی مولاه، ألست أولی بکم من أنفسکم؟

ای مردم! هر کس من مولای او هستم، علی مولای اوست، آیا من از شما به خودتان سزاوارتر نیستم؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۲

گفتند: بله.

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه. ربّ! وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر کس من مولای او هستم علی مولای اوست. پروردگارا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

آن گاه پیامبر صلی اللَّه علیه وآله دستور داد مردم با حضرت علی علیه السلام بیعت کنند و مردم نیز با آن حضرت بیعت کردند تا جایی که همه می‌آمدند و با آن حضرت بیعت می‌نمودند و هیچ کدام سخنی نمی گفت «... ۱» ابونضر محمّد بن مسعود عیاشی سمرقندی، از بزرگان قرن سوّم نیز این حدیث را از صفوان از امام صادق علیه السلام نقل کرده است. «۲»

نزول در جحفه ... ص: ۳۲

عیاشی رحمه اللَّه از حنّان بن سدیر، از پدرش این گونه نقل می کند:

سدیر می گوید: امام محمّد باقر علیه السلام فرمود:

هنگامی که جبرئیل در حجّهٔ الوداع برای اعلان امر (ولایت)

---

(۱). قرب الإسناد: ۲۷ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۱۸

(۲). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۲۹ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۳۸

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۳

علی بن ابی طالب علیهما السلام بر پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله فرود آمد، این آیه نازل شد:

«یا أَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ »؛ «... ۱»

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان...

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله سه روز صبر کرد تا این که به جحفه رسید و تا آن روز از ترس مردم، دست علی علیه السلام را بالا نبرده بود، امّا هنگامی که در روز غدیر در یکی از اماکن جحفه به نام «مهیعه» فرود آمد، ندای نماز جماعت سر داد.

مردم جمع شدند. پیامبر صلی اللَّه علیه وآله فرمود:

من أولی بکم من أنفسکم؛

چه کسی از شما به خودتان سزاوارتر است؟

مردم با صدای بلند گفتند: خدا و رسولش.

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله دوباره همین جمله را تکرار کرد.

مردم گفتند: خدا و رسولش.

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله برای بار سوّم همین جمله را تکرار کرد.

مردم گفتند: خدا و رسولش.

---

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۴

آن گاه پیامبر صلی اللَّه علیه وآله دست حضرت علی علیه السلام را گرفت و فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه، اللهمّ وال من والاه، وعاد من عاداه، وانصر من نصره، واخذل من خذله؛ فإنّه منّی وأنا منه.

وهو منّی بمنزلهٔ هارون من موسی إلّاأنّه لا نبی بعدی؛ «۱»

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن دار. هر که او را یاری کند یاریش کن و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار؛ زیرا او از من است و من از او و او برای من همانند هارون برای موسی است مگر این که بعد از من هیچ پیامبری نخواهد بود.

شگفتا از مصائب علی ... ص: ۳۴

علیه السلام

عیاشی رحمه اللَّه حدیث دیگری را از عمر بن یزید نقل می‌کند. وی می‌گوید: امام صادق علیه السلام سر سخن را باز کرد و فرمود: ای اباحفص! شگفتا از مصائب علی بن ابی طالب علیهما السلام که ده هزار شاهد داشت، امّا نتوانست حقّ خود را بگیرد و حال آن که دو شاهد برای گرفتن حق، کافی است.

---

(۱). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۳۲ و به نقل از آن: بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۰

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۵

رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله برای حجّ از مدینه بیرون رفت و پنج هزار نفر با او همراه شدند. آن حضرت در حالی از مکّه بازگشت که پنج هزار نفر از مردم مکه در مشایعت وی بودند.

هنگامی که پیامبر صلی اللَّه علیه وآله به منطقه جحفه رسید، جبرئیل برای اعلام ولایت علی علیه السلام نازل شد. آیه ولایت علی علیه السلام در منا نیز نازل شده بود، امّا رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله به جهت شناخت مردم، از بیان آن خودداری کرد. در این هنگام جبرئیل عرض کرد:

«یا أَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَما بَلَّغْتَ رِسالَتَهُ وَاللَّهُ یَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ»؛ «۱»

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می‌کند.

یعنی تو را از آن چه در منا خوش نداشتی، نگاه خواهد داشت.

بنابراین رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله دستور داد مردم توقف کنند و مردم خس و خاشاک‌ها را جارو کردند «... ۲» عیاشی رحمه اللَّه سومین روایت در زمینه غدیر را این گونه

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

(۲). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۲۲ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۰

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۶

نقل می‌کند:

زیاد بن منذر می‌گوید: در خدمت امام محمّد باقر علیه السلام بودم.

ایشان برای مردم حدیث می‌گفت. در این هنگام مردی از مردم بصره به نام عثمان اعشی- که از قول حسن بصری حدیث نقل می‌کرد- به حضور امام علیه السلام آمد و گفت: ای فرزند رسول خدا! فدایت شوم، حسن بصری حدیثی را برای ما روایت می‌کند که طبق آن، آیه «یا أَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَما بَلَّغْتَ رِسالَتَهُ وَاللَّهُ یَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ» «۱»

در مورد یکی از اصحاب نازل شده است، امّا نام آن صحابی را برای ما نقل نمی‌کند.

تفسیر آیه مذکور این است که آیا از مردم می‌ترسی؟ نگران نباش که خداوند تو را از شرّ آنان در امان می‌دارد.

امام محمّد باقر علیه السلام فرمود: حسن بصری را چه شده است؟! خداوند دینش را ادا نکند (؛ یعنی نمازش را نپذیرد!) آگاه باش که اگر می‌خواست، نام آن صحابی را نقل می‌کرد. جبرئیل بر رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله نازل شد ... و گفت:

إنّ اللَّه تبارک وتعالی یأمرک أن تدلّ امّتک من ولیّهم، علی مثل ما دللتهم علیه فی صلاتهم وزکاتهم وصیامهم وحجّهم؛

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۷

خدای متعال به تو فرمان می‌دهد که ولی امّت را به آن‌ها معرّفی کنی؛ همان گونه که نماز، زکات، روزه و حجّ را برای آنان تبیین نمودی.

رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله فرمود: پروردگارا! امّت من هنوز از بند جاهلیت رهایی نیافته‌اند.

در این هنگام خداوند این آیه را نازل فرمود:

«یا أَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَما بَلَّغْتَ رِسالَتَهُ وَاللَّهُ یَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ»؛ «۱»

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می‌کند.

رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله برخاست و دست علی بن ابی طالب علیهما السلام را گرفت، آن را بالا برد و فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه؛ «... ۲»

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست...

یاری‌گر علی ... ص: ۳۷

علیه السلام

در این زمینه شیخ ابوعمرو محمّد بن عمر بن عبدالعزیز کشی از

---

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

(۲). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۳۳ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۱

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۸

بزرگان علمای شیعه در قرن چهارم، چنین نقل می‌کند:

جبرئیل بن احمد، از موسی بن معاویهٔ بن وهب، از علی بن سعید، از عبداللَّه بن عبداللَّه واسطی، از واصل بن سلیمان، روایت می‌کند که عبداللَّه بن سنان می‌گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که زید بن صوحان رحمه اللَّه در جنگ جمل بر زمین افتاد، امیر مؤمنان علی علیه السلام بر بالینش حاضر شد و فرمود:

رحمک اللَّه یا زید! لقد کنت خفیف المؤونهٔ عظیم المعونهٔ؛

ای زید! خدا تو را رحمت کند که کم هزینه و بسیار یاری‌گر بودی.

زید سرش را بالا آورد و گفت: ای امیر مؤمنان! خداوند تو را نیز جزای خیر دهد. به خدا سوگند، فقط تو را عالِم به خدا دیدم و در قرآن، بلند مرتبه و حکیم یافتم. به راستی که خداوند در قلب تو جایگاه والایی دارد.

به خدا سوگند، از روی جهالت در کنار تو نجنگیدم؛ بلکه از امّ سلمه همسر پیامبر صلی اللَّه علیه وآله شنیدم که می‌گفت: از رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله شنیدم که می‌فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه، اللهمّ وال من والاه، وعاد من عاداه، وانصر من نصره، واخذل من خذله؛

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار، هر که او را یاری کند، یاریش کن و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۳۹

سوگند به خدا، به همین خاطر است که کراهت داشتم تو را تنها گذارم؛ چرا که در این صورت، خداوند مرا تنها می‌گذاشت. «۱»

غدیر و گوشه‌ای از سخنان پیامبر ... ص: ۳۹

شیخ ابوجعفر محمّد بن علی بن بابویه ملقّب به صدوق، درگذشته سال ۳۸۱ هجری حدیث غدیر را با چند سند نقل می‌کند:

ابن ولید، از صفّار، از ابن ابی الخطّاب و ابن یزید از ابن ابی عمیر؛

و نیز پدرم از علی، از پدرش، از ابن ابی عمیر؛

هم‌چنین ابن مسرور از ابن عامر، از عمویش، از ابن ابی عمیر؛

و نیز ابن متوکّل، از سعدآبادی، از برقی، از پدرش، از ابن ابی عمیر؛

از عبداللَّه بن سنان، از معروف بن خرّبوذ، از ابوطفیل عامر بن واثله، از حذیفهٔ بن اسید غفّاری چنین نقل کرده‌اند:

هنگامی که رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله از حجّهٔ الوداع بازگشت- ما نیز همراه ایشان بودیم- تا جحفه به حرکت خود ادامه داد و در این منطقه، دستور توقّف صادر نمود. مردم در جایگاه خود فرود آمدند و آن گاه ندای اذان بلند شد. در این هنگام، رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله به همراه اصحاب خود دو رکعت نماز جماعت گزارد و آن گاه به آن‌ها رو کرد و فرمود:

---

(۱). رجال الکشی: ۶۳

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۰

إنّه قد نبّأنی اللطیف الخبیر أنّی میّت وأنّکم میّتون، وکأنّی قد دعیت فأجبت، وإنّی مسؤول عمّا أرسلت به إلیکم وعمّا خلّفت فیکم من کتاب اللّٰه وحجّته، وإنّکم مسؤولون، فما أنتم قائلون لربّکم؟

خداوند مهربان و آگاه به من خبر داده است که من و شما همه خواهیم مُرد؛ گویی از سوی پروردگار دعوت شده‌ام بنابراین، دعوت وی را اجابت می‌کنم. من مسئول رسالت الاهی و کتاب خدا و حجّت وی هستم که در میان شما باقی گذارده‌ام. شما نیز مسئول هستید؛ حال به پروردگار خود چه خواهید گفت؟

گفتند: خواهیم گفت که تو رسالت الاهی را ابلاغ کردی، خیرخواهی نمودی و مجاهدت کردی، خداوند برای هدایت ما، به تو بهترین پاداش را عنایت کند.

آن گاه پیامبر صلی اللّٰه علیه وآله به آنان فرمود:

ألستم تشهدون أن لا إله إلّااللّٰه وأنّی رسول اللّٰه إلیکم، وأنّ الجنّة حقّ وأنّ النار حقّ، وأنّ البعث بعد الموت حقّ؟

آیا شهادت می‌دهید که هیچ معبودی جز خدا نیست و من فرستاده خدا به سوی شما هستم؟ آیا شهادت می‌دهید که بهشت، دوزخ و حیات دوباره پس از مرگ، حق است؟

گفتند: آری، شهادت می‌دهیم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۱

پیامبر صلی اللّٰه علیه وآله فرمود: خدایا! بر سخنان این مردم، شاهد باش!

هان! شما را به شهادت می‌گیرم که من گواهی می‌دهم که خدا مولای من است؛ من مولای همه مسلمانان هستم و از مؤمنان به خودشان سزاوارترم؛ حال آیا به این امر اقرار می‌کنید و شهادت مرا می‌پذیرید؟

گفتند: آری، شهادت تو مورد قبول ماست.

پیامبر صلی اللّٰه علیه وآله فرمود:

ألا من کنت مولاه، فإنّ علیّاً مولاه وهو هذا؛

هان! هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست.

آن گاه پیامبر خدا صلی اللّٰه علیه وآله دست حضرت علی علیه السلام را گرفت و آن را با دست خود بالا برد تا جایی که زیر بغل هر دو نمایان شد. سپس فرمود:

اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه.

ألا وإنّی فرطکم وأنتم واردون علیّ الحوض غداً، وهو حوض عرضه ما بین بصری وصنعاء، فیه أقداح من فضّة عدد نجوم السماء.

ألا وإنّی سائلکم غداً ماذا صنعتم فیما أشهدت اللّٰه به علیکم فی یومکم هذا إذ وردتم علیَّ حوضی؟ وماذا صنعتم بالثقلین

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۲

من بعدی؟ فانظروا کیف خلفتمونی فیهما حین تلقونی؟

خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

آگاه باشید که من پیشاپیش شما هستم و فردای قیامت در حوض، بر من وارد خواهید شد؛ عرض این حوض به اندازه فاصله بصری تا صنعاء است و تعداد فراوانی جام‌های نقره به اندازه ستارگان آسمان در آن وجود دارد.

هان که من امروز در یک امر مهم، خدا را بر شما گواه می‌گیرم و آگاه باشید که فردای قیامت پس از ورود به حوض من از شما خواهم پرسید: با چیزی که در مورد آن، خدا را بر شما گواه گرفتم، چه کردید؟ و پس از من با دو چیز گران بها چگونه رفتار

کردید؟ پس بنگرید که به هنگام ملاقات من، چگونه این دو چیز گران‌بها را پاس داشته‌اید؟

گفتند: ای رسول خدا! این دو ثقل چیست؟

پیامبر صلی اللّه علیه وآله فرمود:

أمّا الثقل الأکبر فکتاب اللّه عزّوجل، سبب ممدود من اللّه ومنّی فی أیدیکم، طرفه بید اللّه، والطرف الآخر بأیدیکم، فیه علم ما مضی وما بقی إلی أن تقوم الساعهٔ.

وأمّا الثقل الأصغر فهو حلیف القرآن وهو علی بن أبی طالب وعترته. وإنّهما لن یفترقا حتّی یردا علیّ الحوض؛

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۳

ثِقل بزرگ‌تر کتاب خداست که هم‌چون طنابی از سوی خدا و من، کشیده شده و در دستان شما قرار گرفته است؛ یک طرف این طناب در دست خدا و طرف دیگر آن در دستان شما قرار دارد و علم گذشته و آینده تا هنگامه قیامت، در آن است.

ثقل کوچک‌تر که هم‌پیمان قرآن محسوب می‌شود، علی بن ابی طالب و عترت اوست و این دو ثقل از هم جدا نخواهند شد تا آن که در حوض بر من وارد شوند.

معروف بن خرّبوذ می‌گوید: این حدیث را بر امام محمّد باقر علیه السلام عرضه کردم.

آن حضرت فرمود: ابوطفیل راست گفته است. ما این حدیث را در کتاب حضرت علی علیه السلام یافته و با آن آشنایی داریم. «۱»

مهتر و سروَر مردم ... ص: ۴۳

شیخ حرّ عاملی رحمه اللّه در اثبات الهداهٔ می‌نویسد:

جابر بن حزام، حدیثی را در مورد زنی به نام «خوله حنفی» نقل می‌کند که امیر مؤمنان علی علیه السلام او را از میان اسرای بنی حنیفه برگرفت.

خوله به هنگام ملاقات با حضرت علی علیه السلام گفت: تو کیستی؟

---

(۱). الخصال: ۱/ ۳۴ و ۳۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۴

فرمود: من علی بن ابی طالب هستم.

آن دختر گفت: شاید تو همان مردی هستی که رسول خدا صلی اللّه علیه وآله او را در غدیر خم و در صبح روز جمعه به عنوان مهتر و سرور مردم انتخاب کرد؟!

فرمود: بله، من همان هستم.

خوله گفت: ما به خاطر تو خشمگین شدیم و به خاطر تو به ما حمله کردند؛ زیرا مردانمان گفتند: ما صدقات اموال و فرمانبرداری خود را تنها در اختیار کسی می‌گذاریم که رسول خدا صلی اللّه علیه وآله او را به عنوان مهتر ما و شما برگزید. «۱»

علی ... ص: ۴۴

علیه السلام

همانند هارون ... ص: ۴۴

شیخ حرّ عاملی رحمه اللَّه در این باره حدیث دیگری را نقل می کند.

انس می گوید:

روزی پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله بر فراز منبر رفت، دست علی علیه السلام را گرفت و فرمود:

أللهمّ إنّ هذا منّی بمنزلهٔ هارون من موسی إلّاأنّه لا نبی بعدی، أیّها الناس! ألست أولی بکم من أنفسکم؟

خدایا! این مرد برای من همانند هارون برای موسی است با این

(۱). إثبات الهداهٔ: ۲/ ۴۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۵

تفاوت که پس از من هیچ پیامبری نخواهد آمد. ای مردم! آیا من از شما به خودتان سزاوارتر نیستم؟

گفتند: بله هستید.

فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه، ومن کنت ولیّه فعلی ولیّه؛ «۱»

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست و هر کس من ولیّ او هستم، علی، ولیّ اوست.

غدیر و سخنی دیگر ... ص: ۴۵

آخرین روایت را در این زمینه از شیخ ابوجعفر طوسی رحمه اللَّه نقل می کنیم. وی می گوید:

مفید، از علی بن احمد قلانسی، از عبداللَّه بن محمّد، از عبدالرحمان بن صالح، از موسی بن عمران، از ابواسحاق سبیعی، از زید بن ارقم نقل می کند. زید می گوید: از رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله شنیدم که در غدیر خم می‌فرمود:

صدقه برای من و اهل بیتم، حلال نیست. خدا لعنت کند هر کسی که خود را به غیر پدرش، وابندند. خدا لعنت کند کسی را که سرپرستی غیر والیان امر را بپذیرد. فرزند از آنِ صاحب بستر است و زناکار باید

(۱). همان: ۲/ ۴۴

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۶

سنگسار شود و برای وارث بیش از آن چه وصیت شده است؛ سهمی نیست.

آگاه باشید که شما سخنانم را شنیدید و مرا دیدید. هان! هر کس به عمد بر من دروغ بندد در واقع جایگاه خود را در دوزخ، مستحکم کرده است.

حضرتش در ادامه افزود:

ألا وإنّی فرط لکم علی الحوض ومکاثر بکم الأمم یوم القیامهٔ، فلا تسوّدوا وجهی. ألا لأستنقذنّ رجالًا من النار ولیستنقذنّ من یدی أقوام. إنّ اللَّه مولای وأنا مولی کلّ مؤمنٍ ومؤمنهٔ، ألا فمن کنت مولاه فهذا علی مولاه؛ «۱»

آگاه باشید که من پیشاپیش شما بر حوض وارد می‌شوم و در روز قیامت به دلیل فراوانی شما، بر امّت‌های دیگر به خود می‌بالم؛ پس مرا رو سیاه نکنید.

هان که من افرادی را از آتش دوزخ می‌رهانم و اقوامی چند به واسطه من نجات می‌یابند. خداوند مولای من و مولای همه مردان و زنان مؤمن است. آگاه باشید! هر که من مولای او هستم، این علی مولای اوست.

(۱). الأمالی، شیخ طوسی: ۲۲۷ و به نقل از آن، بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۲۳

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۷

فوایدی ارزشمند ... ص: ۴۷

اینک به فوایدی چند در این احادیث اشاره می‌نماییم.

یکم. شمار مردم مکّه و مدینه که در غدیر حاضر بودند و سخنان رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله را شنیدند، ده هزار نفر بود؛ حال اگر مردم دیگر سرزمین‌های حجاز همانند یمن و غیره را به این تعداد اضافه کنیم، جمعیتی عظیم را پیش روی خود می‌بینیم.

دوم. در این احادیث آمده است که پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله به مردم فرمان داد تا با امیر مؤمنان علی علیه السلام بیعت نمایند و همه مردم نیز چنین کردند.

در برخی احادیث آمده است که پیامبر صلی اللَّه علیه وآله به مردم فرمود:

سلّموا علی علی بإمرة المؤمنین؛ «۱»

به علی، به عنوان امیر مؤمنان، سلام دهید.

هر چند که مورّخان گذشته اهل سنّت از این موضوع، غفلت کرده‌اند؛ امّا در برخی سیره‌ها و تواریخ به آن تصریح شده است. «۲»

(۱). الکافی: ۱/ ۲۹۲، حدیث ۱

(۲). نگاه کنید به: معارج النبوّه، محمد معین هندی: ۲/ ۳۱۸، روضهٔ الصفا: بخش دوم، جلد ۱/ ۱۷۳ و حبیب السیر: بخش سوم، جلد ۱/ ۱۴۴

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۸

سوم. بر اساس برخی روایات، حسن بصری از ذکر نام فردی که آیه ولایت در شأن او نازل شده بود، خودداری می‌کرد. باید گفت که پیش از او نیز، اشخاصی چند از روی حسد یا تقیه از ذکر نام آن فرد پرهیز می‌کردند و افراد دیگری نیز با آنان همسو شدند.

چهارم. پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله در حدیث غدیر به حوض اشاره کرد و فرمود:

فلا تسوّدوا وجهی؛

پس مرا روسیاه نکنید.

آن گاه فرمود:

لأستنقذنّ رجالًا من النار ولیستنقذنّ من یدی أقوام؛

من افرادی را از آتش دوزخ می‌رهانم و اقوامی چند به واسطه من نجات می‌یابند.

حال باید پرسید که این اقوام کیستند؟

بخاری، مسلم و دیگر نگارندگان صحاح و مسانید، حدیثی را از پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله نقل کرده‌اند که اقوام مذکور، همان‌هایی هستند که پس از پیامبر صلی اللَّه علیه وآله بدعت گذارده و دچار ارتداد به دوران گذشته شدند. «۱»

(۱). صحیح بخاری: ۴/ ۸۷، باب فی الحوض

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۴۹

گفتنی است که ارتباط و پیوند غدیر با حوض، بر خوانندگان هوشیار، پوشیده نیست.

پنجم. اگر حدیث غدیر را در کنار حدیث ثقلین- که در صحیح مسلم و کتاب‌های دیگر ذکر شده است- و حدیثِ منزلت- که در صحیح بخاری و مسلم و دیگر کتاب‌ها آمده است- قرار دهیم مشخص می‌شود که حدیث غدیر به لحاظ سند و متانت مفهومی آن، حدیثی ثابت و صحیح است.

استناد و سوگند به حدیث غدیر ... ص: ۴۹

در برخی از روایات به حدیث غدیر استناد و سوگند یاد شده است. شیخ طوسی رحمه اللَّه متوفای سال ۴۶۰ هجری خبر استناد امیر مؤمنان علی علیه السلام به حدیث غدیر را در جمع اهل شورا چنین نقل می‌کند:

چندین راوی از ابوالمفضّل، از حسن بن محمّد انصاری، محمّد بن جعفر حمیری، علی بن محمّد نخعی و احمد بن محمّد بن سعید همدانی؛

از احمد بن یحیی ازدی، از عمرو بن حمّاد قنّاد، از اسحاق بن ابراهیم ازدی، از معروف بن خرّبوذ، زیاد بن منذر و سعید بن محمّد؛

از ابوطفیل از علی علیه السلام، حدیث طولانی استدلال آن حضرت

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۵۰

علیه اهل شورا را چنین نقل کرده‌اند:

حضرت علی علیه السلام به اهل شورا فرمود:

أنشدکم باللَّه، هل فیکم أحد قال له رسول اللَّه صلّی اللَّه علیه وآله ما قال فی غزاة تبوک: «إنّما أنت منّی بمنزلة هارون من موسی إلّا أنّه لا نبی بعدی»، غیری؟

شما را به خدا سوگند می‌دهم، آیا در میان شما، جز من کسی هست که پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله در غزوه تبوک، در مورد او سخنی هم‌چون: «تو برای من همانند هارون برای موسی هستی مگر این که هیچ پیامبری بعد از من نخواهد آمد»، گفته باشد؟

گفتند: نه!

فرمود:

أنشدکم باللَّه، هل فیکم أحد قال له رسول اللَّه صلّی اللَّه علیه وآله مقالته یوم غدیر خم: «من کنت مولاه فعلی مولاه، اللّهم وال من والاه، وعاد من عاداه»، غیری؟

شما را به خدا سوگند می‌دهم، آیا در میان شما، جز من کسی هست که پیامبر خدا صلی اللَّه علیه وآله در روز غدیر خم در مورد او سخنی هم‌چون: «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن دار»، گفته باشد؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۵۱

گفتند: نه! «۱» شیخ صدوق رحمه اللَّه نیز حدیث سوگند گرفتن امیر مؤمنان علی علیه السلام و نفرین ایشان علیه کتمان کنندگان- یعنی انس بن مالک، براء بن عازب انصاری، اشعث بن قیس کندی و خالد بن یزید بجلّی- را نقل کرده است. «۲» شیخ حرّ عاملی رحمه اللَّه متوفّای سال ۱۱۰۴ هجری به نقل از ابراهیم بن محمّد بن سعید ثقفی در کتاب الغارات، خبر سوگند دادن ابوهریره توسّط یک جوان را چنین نقل کرده است:

پس از ورود معاویه به کوفه، ابوهریره به مسجد رفت و به روایت حدیث، مشغول شد. در این هنگام جوانی از انصار به نزد او آمد و گفت: ای ابوهریره! در مورد یک حدیث از تو سؤالی دارم و تو را به خدا سوگند می‌دهم که آیا از پیامبر صلی اللَّه علیه وآله

شنیده‌ای که به علی علیه السلام فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه، اللهمّ وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار؟

---

(۱). الأمالی، شیخ طوسی: ۵۵۵، إثبات الهداهٔ: ۲/ ۸۶

(۲). إثبات الهداهٔ: ۲/ ۴۲۰ به نقل از کتاب الأمالی، شیخ صدوق

ابوهریره گفت: آری، به خدایی که معبودی جز او نیست، از پیامبر صلی اللّه علیه وآله شنیدم که می گفت:

من کنت مولاه فعلی مولاه، اللهمّ وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار؟

آن جوان به او گفت: به خدا سوگند که تو با دشمنان علی، دوستی و با دوستان علی، دشمنی کرده‌ای.

در این هنگـام ابوهریره از مسـجد بیرون رفت و تـا هنگام خروج از کوفه به مسـجد بازنگشت. «۱» شـیخ حرّ عاملی رحمه اللّه روایت دیگری را در این زمینه به نقل از احمـد بن علی طبرسـی به سـند خود از محمّـد و یحیی- فرزنـدان عبداللّه بن حسن- از پدرشان، از حضرت علی علیه السلام در ضمن حدیثی چنین نقل می کند:

ابیّ بن کعب به هنگام سخنرانی ابوبکر به او گفت: مگر نمی‌دانید که رسول خدا صلی اللّه علیه وآله در جایی برای ما سخنرانی کرد و علی را به

---

(۱). إثبات الهداهٔ: ۲/ ۱۷۸

خلافت بر گزید و فرمود:

من کنت مولاه فهذا علی مولاه؛...

هر که من مولـای او هسـتم این علی مولـای اوست ؟ «... ۱» گفتنی است که بیشتر محـدّثان مشـهور اهل سـنّت، روایت‌های سوگند دادن و اسـتناد به حدیث غدیر را نقل کرده‌اند ... برای مثال برخی محدّثان اهل سنّت همانند خطیب خوارزمی در المناقب، حموینی در فرائد السـمطین و حتی حافظ ابن عبدالبرّ در الاستیعاب به سند خود از عمرو بن حمّاد قنّاد، خبر سوگند دادن در روز شورا را نقل کرده‌اند. «۲» هم‌چنین می‌توان خبر سوگنـد دادن و نفرین کتمان کننـدگان را در مسـند احمد، أسد الغابهٔ فی معرفهٔ الصّـحابه، مجمع الزوائـد و ... مشاهده نمود. «۳» از طرفی، خبـر سوگنـد دادن ابـوهریره از سـوی جوان انصـاری را ابوبکر هیثمی در مجمع الزوائـد و هم‌چنین ابن کثیر در تاریخ خود از قول چندین تن از ائمه حدیث، نقل کرده‌اند. «۴»

---

(۱). همان: ۲/ ۱۱۶

(۲). فرائد السّمطین: ۱/ ۸۶، الاستیعاب (چاپ شده در حاشیه الاصابه): ۳/ ۳۵

(۳). مسند احمد: ۱/ ۱۱۹، اسد الغابه: ۳/ ۳۲۱، مجمع الزوائد: ۹/ ۱۰۶

(۴). مجمع الزوائد: ۹/ ۱۰۵، تاریخ ابن کثیر: ۵/ ۲۱۳

گفت و گوی سعد و معاویه ... ص: ۵۴

ابوجعفر محمّد بن حسن طوسی رحمه اللّه معروف به شیخ طائفه شیعه، گفت و گوی سعد و معاویه را از چند راوی، از ابوالمفضّل، از محمّد بن هارون، از محمّد بن حمید، از جریر، از اشعث بن اسحاق، از جعفر بن ابومغیره، از سعید بن جبیر، از ابن عبّاس نقل کرده است.

ابن عباس می گوید: سعد بن ابی وقّاص در ضمن گفت و گوی طولانی با معاویه گفت: شنیدم که مردی برای شکایت از علی علیه السلام به نزد پیامبر خدا صلی اللّه علیه وآله آمد، امّا پیامبر صلی اللّه علیه وآله به وی فرمود:

ألا تعلم أنّی أولی بالمؤمنین من أنفسهم؟

آیا نمی‌دانی که من از مؤمنان به خودشان سزاوارترم؟

گفت: می‌دانم.

فرمود:

فمن کنت مولاه فعلی مولاه؛

پس هر کس من مولای او هستم علی مولای اوست.

سعد بن ابی وقّاص گفت: پیامبر صلی اللّه علیه وآله در یکی از سفرهایش، علی علیه السلام را با خود نبرد و در مدینه به جای خود نهاد؛ علی علیه السلام گفت: ای رسول خدا! آیا مرا در امر زنان و کودکان بر جای خود می‌نشانی؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۵۵

رسول خدا صلی اللّه علیه وآله فرمود:

أما ترضی أن تکون منّی بمنزلة هارون من موسی إلّاأنّه لا نبی بعدی؟ «۱»

آیا راضی نیستی که برای من، همانند هارون برای موسی باشی با این تفاوت که هیچ پیامبری پس از من نخواهد آمد؟

یعنی تو در تمام امور جانشین من هستی؛ نه فقط در امور زنان و کودکان.

این گفت و گو هنگامی رخ داد که معاویه به سعد بن ابی وقّاص دستور داد تا امیر مؤمنان علی را دشنام دهد. این گفت و گو در کتاب‌های اهل سنّت، نقل شده و مسلم نیشابوری و دیگر ائمه اهل تسنّن نیز آن را روایت کرده‌اند. در این گفت و گو آمده است:

سعد گفت: تا زمانی که سه مطلب را به یاد می‌آورم که رسول خدا صلی اللّه علیه وآله به علی علیه السلام گفت، وی را دشنام نخواهم داد؛ اگر یکی از این سه مطلب در وصف من گفته می‌شد، آن را از همه نعمت‌ها، بیشتر دوست می‌داشتم...

امّا علمای اهل سنّت این حدیث را تحریف کرده‌اند؛ به گونه‌ای

---

(۱). إثبات الهداة: ۲/ ۸۹

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۵۶

که برخی از آنان، حدیث غدیر را از آن حذف کرده‌اند، برخی دیگر لفظ دشنام را نیاورده‌اند و برخی دیگر نام دشنام دهنده را ذکر نکرده‌اند «... ۱» ای کاش معاویه نیز همانند برخی طرفداران خود- پس از شنیدن آن سخنان و خودداری سعد از دشنام دادن به خاطر گفتار پیامبر- از دشنام دادن به علی علیه السلام دست برمی‌داشت و دیگران را نیز از آن نهی می کرد.

شیخ طوسی رحمه اللّه به سند خود از سهم بن حصین اسدی نقل می کند:

من و عبداللّه بن علقمه به مکه رفتیم. عبداللّه بن علقمه همواره به علی صلوات اللّه علیه بسیار دشنام می‌داد. به او گفتم: اگر مایلی به

نزد ابوسعید خدری برویم و با او تجدید عهدی کنیم؟

گفت: برویم.

پس از آن که به نزد ابوسعید خدری رفتیم، عبداللّه بن علقمه از او پرسید: آیا منقبتی در مورد علی شنیده‌ای؟

گفت: آری، آن را برای تو نقل می‌کنم و می‌توانی برای حصول

(۱). برای آگاهی بیشتر در این زمینه ر. ک: تاریخ ابن کثیر: ۷/ ۳۴۰، الخصائص، نسائی: ۴۹، الاستیعاب: ۳/ ۱۰۹۹

اطمینان، از مهاجرین، انصار و قریش نیز بپرسی. آن منقبت این است که رسول خدا صلی اللّه علیه وآله در روز غدیر خم به سخنرانی و تبلیغ رسالت پرداخت و آن گاه فرمود:

یا أیّها الناس! ألست أولی بالمؤمنین من أنفسهم؟

ای مردم! آیا من به مؤمنان از خودشان سزاوارتر نیستم؟

گفتند: بله.

پیامبر صلی اللّه علیه وآله سخن خود را سه مرتبه تکرار کرد و آن گاه فرمود: ای علی! نزدیک بیا.

رسول خدا صلی اللّه علیه وآله دست علی را بالا برد تا جایی که من سفیدی زیر بغل هر دوی آن‌ها را دیدم.

پیامبر صلی اللّه علیه وآله سه بار فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

سهم بن حصین در ادامه می‌گوید:

عبداللّه بن علقمه گفت: تو خود، این سخنان را از رسول خدا صلی اللّه علیه وآله شنیدی؟

ابوسعید به گوش‌ها و سینه خود اشاره کرد و گفت: آری، گوش‌هایم آن را شنید و قلبم آن را درک نمود.

عبداللّه بن شریک می‌گوید: عبداللّه بن علقمه و سهم بن حصین به نزد ما آمدند و پس از اقامه نماز ظهر، عبداللّه بن علقمه برخاست و سه بار گفت: من به خاطر دشنام دادن به علی بن ابی طالب علیهما السلام، توبه و از خدا طلب آمرزش می‌کنم. «۱»

اعتراض و مخالفت در روز غدیر ... ص: ۵۸

در این زمینه شیخ محمّد بن مسعود عیاشی رحمه اللّه روایتی را از جعفر بن محمّد خزاعی از پدرش نقل می‌کند: محمّد خزاعی می‌گوید:

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که پیامبر صلی اللّه علیه وآله در روز غدیر سخنان خود را به پایان رسانید، مقداد از کنار جمعیتی گذشت که می‌گفتند: وی می‌خواهد پس از خود، حکومت را به علی واگذارد، به خدا سوگند نشانش خواهیم داد!

مقداد، رسول خدا صلی اللّه علیه وآله را از موضوع آگاه کرد؛ رسول خدا صلی اللّه علیه وآله آن افراد را فرا خواند، امّا آن‌ها سوگند یاد کردند که چنین چیزی نگفته‌اند. «۲»

(۱). الأمالي، شيخ طوسى: ۲۴۷ و به نقل از آن، بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۲

(۲). إثبات الهداة: ۲/ ۱۳۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۵۹

مرحوم عیاشی روایت دیگری را چنین نقل می‌کند: ابان بن تغلب می‌گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله در روز غدیر خم، علی علیه السلام را به حکومت، منصوب کرد و فرمود: هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

دو تن از قریشیان گفتند: به خدا سوگند، هرگز تسلیم سخنان او نخواهیم شد.

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله را از گفت و گوی آن دو تن، آگاه کردند.

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله از آن‌ها پرسید چه گفته‌اید؟ آن‌ها تکذیب کرده و به خدا سوگند یاد کردند که چیزی نگفته‌اند. «۱»

روایت دیگری را سیّد شرف الدین علی نجفی از بزرگان قرن دهم از محمّد بن عبّاس نقل می‌کند:

علی بن عبّاس، از حسن بن محمّد، از یوسف بن کلیب، از خالد، از حفص بن عمر، از حنان، از ابوایّوب انصاری برای ما چنین روایت کرد:

آن گاه که پیامبر صلی اللَّه علیه وآله دست علی علیه السلام را گرفت و آن را

---

(۱). إثبات الهداة: ۲/ ۱۳۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۰

بالا برد و فرمود:

من كنت مولاه فعلي مولاه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

برخی گفتند: پیامبر صلی اللَّه علیه وآله شیفته پسر عموی خود شده است. «۱» به یقین در آن صحنه، افراد دیگری نیز بودند که همانند فهری فکر می‌کردند. اگر این افراد همانند فهری، مخالفت خود را با رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله علنی می‌کردند به همان بلایی گرفتار می‌شدند که فهری بدان گرفتار شد و داستان آن در تاریخ، به ثبت رسید ... امّا چنان که دیدید، افراد نام برده، تکذیب نموده و به دروغ، سوگند یاد کردند که چنین چیزی نگفته‌اند؛ این در حالی است که آنان سخن کفرآمیز خود را بر زبان جاری کرده بودند...

معنای حدیث غدیر ... ص: ۶۰

درباره معنای حدیث غدیر شیخ فرات بن ابراهیم کوفی رحمه اللَّه این گونه روایت می‌کند:

اسحاق بن محمّد بن قاسم هاشمی به صورت پیوسته از حذیفه،

---

(۱). همان

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۱

حدیث غدیر را چنین نقل می‌کند: پیامبر صلی اللَّه علیه وآله فرمود:

أيّها الناس! ألستم تعلمون أنّي أولى بكم من أنفسكم؟

ای مردم! آیا نمی‌دانید که من از خودتان به شما سزاوارترم؟

گفتند: می‌دانیم.

پیامبر صلی اللّه علیه وآله فرمود:

أیّها الناس! من کنت مولاه فهذا علی مولاه؛

ای مردم! هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست.

در این هنگام مردی از میانه مسجد گفت: ای رسول خدا! تأویل کلام شما چیست؟

فرمود:

من کنت نبیّه فعلی أمیره، اللهمّ وال من والاه وعاد من عاداه؛ «۱»

هر که من پیامبرش هستم، علی امیر اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

روایت دیگری را شیخ عماد الدین محمّد بن ابوالقاسم طبری نویسنده کتاب بشارة المصطفی نیز به سند خود از ابراهیم بن رجاء نقل می کند.

ابراهیم می گوید: به امام جعفر صادق علیه السلام گفتند:

---

(۱). همان: ۲/ ۱۷۰

رسول خدا صلی اللّه علیه وآله در روز غدیر به علی علیه السلام فرمود: «هر کس که من مولای او هستم علی مولای اوست؛ خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار». منظور رسول خدا صلی اللّه علیه وآله از این سخنان چه بود؟

امام صادق علیه السلام با حالتی نیکو نشست، آن گاه فرمود:

سئل عنها- واللّه- رسول اللّه صلّی اللّه علیه وآله فقال: اللّه مولای وأولی بی من نفسی ولا أمر لی معه وأنا مولی المؤمنین وأولی بهم من أنفسهم لا أمر لهم معی ومن کنت مولاه وأولی به من نفسه فعلی بن أبی طالب مولاه، أولی به من نفسه، لا أمر له معه؛ «۱»

به خدا سوگند! همین سؤال از رسول خدا صلی اللّه علیه وآله پرسیده شد.

ایشان در پاسخ فرمود: خدا، مولای من و از خودم به من سزاوارتر است؛ به گونه‌ای که من با وجود دستور الاهی، هیچ اختیاری از خود ندارم. من نیز مولای مؤمنان و از خودشان به آن‌ها سزاوارتر هستم؛ به گونه‌ای که با وجود دستور من، هیچ اختیاری از خود ندارند؛ هر که من مولای او هستم و به او از خودش سزاوارترم، پس علی بن

---

(۱). بشارة المصطفی: ۹۲

ابی طالب مولای او و به خودش از وی سزاوارتر است؛ به گونه‌ای که با وجود دستور علی، هیچ اختیاری از خود ندارد.

شیخ صدوق رحمه اللّه از محمّد بن عمر حافظ جعابی، از موسی بن محمّد ثقفی، از حسن بن محمّد، از صفوان بن یحیی، از یعقوب بن شعیب، نقل می کند که ابان بن تغلب می گوید:

از امام محمّد باقر علیه السلام در مورد سخن پیامبر صلی اللّه علیه وآله که «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست» پرسیدم.

فرمود:

یا أبا سعید! تسأل عن مثل هذا؟! أعلمهم أنّه یقوم فیهم مقامه؛ «۱»

ای اباسعید! در مورد این سخن، می‌پرسی؟! پیامبر صلی اللَّه علیه وآله به مردم اعلام کرد که علی، جانشین او می‌شود.

شیخ صدوق رحمه اللَّه روایت دیگری را در این زمینه این گونه نقل می کند:

محمّد بن عمر حافظ جعابی از جعفر بن محمّد حسینی، از محمّد بن علی بن خلف، از سهل بن عمرو، از زافر بن سلیمان، از شریک، از ابواسحاق نقل می کند که به امام سجّاد علیه السلام گفتم: معنای

---

(۱). معانی الأخبار: ۶۶

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۴

این سخن پیامبر صلی اللَّه علیه وآله که: «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست» چیست؟

فرمود:

أخبرهم أنّه الإمام بعده؛ «۱»

به آن‌ها خبر داد که علی علیه السلام پس از وی، امام مردم است.

در این باره شیخ علی بن عیسی اربلی متوفّای سال ۶۹۳ نیز در کشف الغمه می‌نویسد:

عبداللَّه بن جعفر حمیری در کتاب الدلائل می گوید:

حسن بن ظریف به من گفت: برای امام سجّاد علیه السلام نامه نوشتم و عرض کردم: معنای این سخن رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله درباره امیر مؤمنان علی علیه السلام که «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست» چیست؟

امام سجّاد علیه السلام فرمود:

أراد بذلک أن یجعله علماً یعرف به حزب اللَّه عند الفرقهٔ؛ «۲»

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله با این سخن قصد داشت تا علی علیه السلام را به

---

(۱). همان: ۶۵

(۲). کشف الغمّه: ۱/ ۱۴۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۵

عنوان عَلَم و شاخص برگزینند که به هنگام تفرقه، حزب اللَّه به وسیله او، شناخته شوند.

اعتراف ابوحنیفه به دلالت حدیث غدیر ... ص: ۶۵

شیخ محمّد بن محمّد بن نعمان بغدادی ملقّب به مفید، متوفّای سال ۴۱۳ هجری این گونه روایت می کند:

محمّد بن عمر جعابی، از احمد بن محمّد بن سعید نقل می کند که علی بن حسن تیمی می گوید: در کتاب پدرم یافتم که محمّد بن مسلم اشجعی از محمّد بن نوفل بن عائذ صیرفی این گونه نقل کرده است:

روزی ابوحنیفه به نزد ما آمد و درباره امیر مؤمنان علی علیه السلام به گفت و گو نشستیم.

ابوحنیفه گفت: من به هم کیشان خود گفته‌ام که در برابر شیعیان، به حدیث غدیر خم اعتراف نکنید؛ زیرا در صورت اعتراف، منطق آن‌ها بر شما غلبه می‌یابد.

در این هنگام رنگ چهره هیثم بن حبیب صیرفی تغییر یافت و به ابوحنیفه گفت: چرا به حدیث غدیر اعتراف نمی کنید؟ ای نعمان! مگر از حدیث غدیر اطّلاع نداری؟

ابوحنیفه گفت: من از آن اطّلاع دارم و حقیقتاً آن را روایت کرده‌ام.

هیثم گفت: پس چرا به آن اعتراف نمی‌کنی و حال آن که حبیب بن

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۶

ابی ثابت از ابوطفیل از زید بن ارقم نقل می‌کند که علی علیه السلام در «رحبه»، حاضرانِ روز غدیر را در مورد صحّت حدیث غدیر، سوگند داده است؟

ابوحنیفه گفت: مگر نمی‌بینید که مردم به حدّی در این زمینه اختلاف کرده‌اند که علی به ناچار در «رحبه» مردم را در این باره سوگند داده است؟

هیثم گفت: پس ما علی علیه السلام را تکذیب و سخن او را ردّ می‌کنیم!!

ابوحنیفه گفت: ما علی را تکذیب و سخن او را ردّ نمی‌کنیم، اما چنان که می‌دانید گروهی از مردم در مورد علی، غلو می‌کنند.

هیثم گفت: سخن را رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله فرموده و یک خطبه در مورد آن ایراد نموده و ما از بازگویی آن می‌هراسیم... «۱»

روزه روز غدیر ... ص: ۶۶

روز غدیر، روزِ روزه، نماز، دعا و عبادت است و روایات بسیار زیادی در این مورد وجود دارد.

برای مثال شیخ طوسی رحمه اللَّه به سند خود، از حسین بن حسن حسینی نقل می‌کند که محمّد بن موسی همدانی، از علی بن حسّان واسطی، نقل کرده که علی بن حسین عبدی می‌گوید: امام جعفر

---

(۱). الأمالی، شیخ مفید: ۲۷، إثبات الهداة: ۲/ ۱۴۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۷

صادق علیه السلام می‌فرمود:

صیام یوم غدیر خم یعدل صیام [عمر] الدنیا؛...

روزه روز غدیر خم، با روزه [عمر] جهان برابری می‌کند...

آن گاه امام علیه السلام به ذکر نمازِ روز غدیر و ثواب آن پرداخت...

سپس فرمود: پس از دو رکعت نماز مذکور باید این دعا را هم بخوانی و بگویی «... ۱» ابن بابویه شیخ صدوق رحمه اللَّه در این باره می‌گوید:

حسن محمّد بن حسن سکونی، از ابراهیم بن محمّد بن یحیی نیشابوری، از ابوجعفر بن سری و ابونصر بن موسی خلال، از علی بن سعید، از ضمرة بن شوذب، از مطر، از شهر بن حوشب از ابوهریره نقل می‌کند:

هر که روز هیجدهم ذی حجّه را روزه بگیرد، خداوند روزه شصت ماه را برای او ثبت می‌کند. هیجدهم ذی حجّه، روز غدیر خم است.

آن گاه که رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله دست علی بن ابی طالب علیهما السلام را گرفت و فرمود: آیا من به مؤمنان از خودشان سزاوارتر نیستم؟

گفتند: بله، ای رسول خدا!

پیامبر صلی اللَّه علیه وآله فرمود:

(۱). تهذیب الأحکام: ۴/ ۳۰۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۸

من کنت مولاه فعلی مولاه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

در این هنگام، عمر به علی علیه السلام گفت: خوشا به حالت ای علی! مولای من و مولای همه مسلمانان شدی.

آن گاه خداوند این آیه را نازل فرمود:

«الْیَوْمَ أَکْمَلْتُ لَکُمْ دینَکُمْ»؛

امروز دینتان را برای شما کامل کردم. «۱» این حدیث را خطیب خوارزمی و صدرالدین حموئی به صورت مسند از بیهقی، از حاکم نیشابوری و او هم به سند خود از علی بن سعید نقل کرده‌اند «... ۲» همچنین ابن مغازلی به سند خود از علی بن سعید «... ۳» روایت فوق را نقل کرده است. خطیب بغدادی نیز این حدیث را از عبداللَّه بن علی بن محمّد بن بشران از دارقطنی از ابونصر خلال از علی بن سعید...

روایت کرده است «... ۴»

(۱). إثبات الهداة: ۲/ ۴۸، بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۰۸

(۲). مناقب علی بن أبی طالب علیهما السلام: ۷۹، فرائد السّمطین: ۱/ ۷۷

(۳). همان: ۳۸

(۴). تاریخ بغداد: ۸/ ۲۹۰

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۶۹

مسجد غدیر و نماز گزاردن در آن ... ص: ۶۹

شیخ محمّد بن یعقوب کلینی، شیخ ابوجعفر صدوق و شیخ ابوجعفر طوسی به سند خود از حسّان جمال چنین نقل کرده‌اند:

روزی امام صادق علیه السلام را از مدینه به مکّه می‌بردم، هنگامی که به مسجد غدیر رسیدیم، امام علیه السلام به سمت چپ مسجد، نگاه کرد و فرمود:

ذاک موضع قدم رسول اللَّه صلی اللَّه علیه وآله حیث قال: «من کنت مولاه فعلی مولاه »؛ «... ۱»

رسول خدا صلی اللَّه علیه وآله در همین نقطه ایستاد و فرمود: «هر کس که من مولای او هستم علی مولای اوست »....

شیخ کلینی رحمه اللَّه نیز در این باره روایتی را به سند خود از ابان نقل می‌کند، ابان می‌گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

یستحب الصلاة فی مسجد الغدیر؛ لأنّ النبی صلّی اللَّه علیه وآله أقام أمیر المؤمنین علیه السلام وهو موضع أظهر اللَّه فیه الحق؛ «۲»

نماز گزاردن در مسجد غدیر، مستحب است؛ چرا که پیامبر صلی اللَّه علیه وآله در آن جا امیر مؤمنان علی علیه السلام را به حکومت، منصوب نمود و آن جا، جایگاهی است که خداوند در آن، حق را آشکار ساخت.

(۱). إثبات الهداة: ۲/ ۱۶، ۱۹ به نقل از الکافی، من لا یحضره الفقیه و تهذیب الأحکام

(۲). الکافی: ۴/ ۵۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۰

روز غدیر، روز عید ... ص: ۷۰

درباره عید بودن روز غدیر شیخ کلینی، شیخ صدوق و شیخ طوسی رحمهم اللَّه روایتی را به سند خود از حسن بن راشد از امام صادق علیه السلام نقل کرده‌اند.

حسن بن راشد می‌گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم، آیا مسلمانان به جز دو عید (قربان و فطر) عید دیگری نیز دارند؟

فرمود: آری، ای حسن! عید دیگری که از دو عید قبلی، بزرگ‌تر و شریف‌تر است.

گفتم: این عید در کدام روز قرار می‌گیرد؟

فرمود: روزی که امیر مؤمنان علی علیه السلام به عنوان مهتر و سروَر مردم، منصوب شد.

گفتم: فدایت شوم، کدام روز؟

فرمود: روزگار می‌گردد و آن روز، هیجدهم ذی حجّه است.

گفتم: فدایت شوم، وظیفه ما در این روز چیست؟

فرمود:

تصومه یا حسن! وتکثر الصلاهٔ علی محمّد وآله وتبرء إلی اللَّه عزوجل ممّن ظلمهم، فإنّ الأنبیاء صلوات اللَّه علیهم کانت تأمر الأوصیاء بالیوم الّذی کان یقام فیه الوصی أن یتّخذ عیداً؛

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۱

ای حسن! در این روز، روزه بگیر، بر محمّد و آل او بسیار درود فرست و با بیزاری جستن از کسانی که در حق محمّد و خاندانش ستم کردند، به خدای بزرگ تقرّب جوی؛ چرا که پیامبران صلوات اللَّه علیهم به جانشینان خود دستور می‌دادند که روز انتصاب جانشین و وصی را به عنوان روز عید، بگیرند.

گفتم: کسی که روز غدیر را روزه بگیرد چه پاداشی خواهد داشت؟

فرمود: برای او روزه شصت ماه، ثبت می‌شود. «۱» به راستی چگونه می‌توان روز تکمیل دین و اتمام نعمت ... را عید به شمار نیاورد؟

در این روز اصحاب پیامبر- از جمله ابوبکر و عمر- پس از انتصاب امیر مؤمنان علی علیه السلام به امامتِ مردم توسّط پیامبر صلی اللَّه علیه وآله، به وی تبریک گفتند و تعداد بی‌شماری از پیشوایان بزرگ اهل سنّت، داستان تبریک گفتن اصحاب، به علی علیه السلام را نقل کرده‌اند، از جمله آنان می‌توان این افراد را نام برد: احمد بن حنبل در مسند، طبری در تفسیر خود، خطیب بغدادی در تاریخ بغداد، ابن حجر مکّی در الصواعق المحرقه،

---

(۱). الکافی: ۴/ ۱۴۸، من لا یحضره الفقیه: ۲/ ۹۰، تهذیب الأحکام: ۴/ ۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۲

محبّ الدین طبری در الریاض النضره، متّقی هندی در کنز العمّال و «... ۱» بیرونی در کتاب الآثار الباقیه روز غدیر را در شمار روزهایی قرار داده که مسلمانان آن را به عنوان روز عید، محسوب می‌کردند. «۲» ابن طلحه شافعی در مطالب السئول می‌نویسد: «آن روز، روز عید شد». «۳» قاضی القضات ابن خلّکان شافعی در چند مورد از کتاب وفیات الأعیان، روز غدیر را روز عید می‌نامد. «۴»

از خدای بزرگ، مسئلت دارم که توفیق حرکت در مسیر حق، ثبات قدم در صراط مستقیم و انجام واجبات الاهی در این مسیر را به ما ارزانی دارد.

وصلّی اللَّه علی محمّد وآله الطاهرین.

---

(۱). مسند احمد: ۴/ ۲۸۱، تفسیر الطبری: ۳/ ۴۲۸، تاریخ بغداد: ۸/ ۲۹۰، الصواعق المحرقه: ۲۶، الریاض النضره: ۲/ ۱۶۹، کنز العمّال: ۶/ ۳۹۷

(۲). الآثار الباقیه: ۳۳۴

(۳). مطالب السئول: ۹۷

(۴). وفیات الاعیان: ۱/ ۱۸۰ و ۵/ ۲۳۰

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۳

کتابنامه ... ص: ۷۳

۱. قرآن کریم.

الف

۲. الآثار الباقیه: ابوریحان محمّد بن احمد بیرونی خوارزمی.

۳. إثبات الهداهٔ بالنصوص والمعجزات: محمّد بن حسن حرّ عاملی، مطبعه علمیه، قم.

۴. الإستیعاب فی معرفهٔ الأصحاب: ابن عبدالبرّ، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۵.

۵. أُسد الغابه: ابوالحسن علی بن محمّد شیبانی معروف به ابن الاثیر، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان.

۶. الأمالی: ابوجعفر محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، معروف به شیخ صدوق، قم، چاپ یکم، سال ۱۴۱۷.

۷. الأمالی: شیخ الطائفه محمّد بن حسن طوسی، دار الثقافه، سال ۱۴۱۴.

۸. الأمالی: ابوعبداللَّه محمّد بن محمّد بن نعمان عکبری بغدادی، ملقّب به شیخ مفید، جامعه مدرسین، قم.

۹. اسباب النزول: امام واحدی نیشابوری، عالم الکتب، بیروت.

ب

۱۰. بحار الأنوار: محمّد باقر مجلسی، دار الإحیاء التراث العربی، بیروت، لبنان، چاپ سوم، سال ۱۴۰۳.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۴

۱۱. بشارهٔ المصطفی لشیعهٔ المرتضی: عماد الدین ابوجعفر محمّد بن ابوالقاسم طبری، مؤسسه نشر اسلامی، قم.

۱۲. البدایهٔ والنهایه (تاریخ ابن کثیر): اسماعیل بن عمر قرشی بصری معروف به ابن کثیر، چاپ دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ یکم، سال ۱۴۰۷.

ت

۱۳. تاریخ بغداد: خطیب بغدادی، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۷.

۱۴. تذکرهٔ الخواص: سبط بن جوزی، مؤسّسه اهل البیت علیهم السلام، بیروت، لبنان، سال ۱۴۰۱.

۱۵. ترجمهٔ أمیرالمؤمنین علیه السلام من تاریخ مدینهٔ دمشق: حافظ ابی القاسم علی بن حسن، معروف به ابن عساکر، مؤسسه

محمودی، بیروت.

۱۶. تفسیر طبری (جامع البیان فی تفسیر القرآن): محمّد بن جریر طبری، دارالمعرفه، بیروت، سال ۱۴۱۲.

۱۷. تفسیر العیاشی: محمّد بن مسعود سلمی سمرقندی، معروف به عیاشی، مکتبه علمیه اسلامیه، تهران.

۱۸. التفسیر الکبیر: فخر رازی، دار الفکر، بیروت، لبنان، سال ۱۴۱۵ و دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۵

۱۹. تفسیر القمی: ابوالحسن علی بن ابراهیم قمی، مؤسسه دار الکتاب، قم.

۲۰. تفسیر نیشابوری (غرائب القرآن ورغائب الفرقان): نظام الدین نیشابوری، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، سال ۱۴۱۶.

۲۱. تهذیب الاحکام: شیخ الطائفه محمّد بن حسن طوسی، دار الکتب اسلامیه، تهران، چاپ سوم، سال ۱۳۶۴ ش.

ح

۲۲. حبیب السیر: محمّد بن همام الدین شیرازی معروف به خواند امیر.

خ

۲۳. الخصائص: نَسائی، مجمع إحیاء الثقافهٔ الإسلامیهٔ، قم، ایران، چاپ یکم، سال ۱۴۱۹.

۲۴. الخصال: محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه، معروف به شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرسین، قم.

د

۲۵. الدرّ المنثور فی التفسیر بالمأثور: جلال الدین سیوطی، دار الکتب علمیّه، بیروت، چاپ یکم، سال ۱۴۲۱.

۲۶. دلائل الصدق: شیخ محمد حسن مظفر، دار المعلّم، قاهره، مصر، سال ۱۳۲۲.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۶

ر

۲۷. (اختیار معرفهٔ الرجال) رجال الکشی: شیخ الطائفه محمّد بن حسن طوسی، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، قم، سال ۱۴۰۴.

۲۸. روضهٔ الصفا: میرخاند محمّد بن خاوندشاه بن محمّد خوارزمشاهی.

۲۹. الریاض النّضره: محبّ الدین طبری، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان.

س

۳۰. السیرهٔ الحلبیّهٔ: علی بن برهان الدین حلبی، مکتبهٔ التجاریهٔ الکبری، قاهره، مصر، سال ۱۳۸۲.

ص

۳۱. الصافی فی تفسیر القرآن: مولا محمّد محسن فیض کاشانی.

۳۲. صحیح بُخاری: محمّد بن اسماعیل بُخاری جُعفی، دار ابن کثیر، دمشق، بیروت، یمامه، چاپ پنجم، سال ۱۴۱۴.

۳۳. الصّواعق المُحرقهٔ: احمد بن محمّد بن محمّد بن علی بن حجر هیتمی مکّی، تحقیق عبدالرحمان بن عبداللّه ترکی و کامل محمّد خرّاط، مؤسسه رسالت، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۷.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیربه‌روایت‌اهل، ... ص: ۷۷

ع

۳۴. عمدهٔ القاری فی شرح البُخاری: بدر الدین عینی، دار الفکر، و دار احیاء التراث العربی، بیروت، لبنان.

ف

۳۵. فرائد السّمطین: ابراهیم بن محمّد حموئی جوینی خراسانی، مؤسسه محمودی، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۳۹۸.

۳۶. الفصول المهمّة فی معرفة الأئمّه: ابن صباغ مالکی، مکتبة دار الکتب التجاریه.
۳۷. فیض القدیر فی شرح الجامع الصغیر: عبدالرؤوف مَناوی، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۵.
ق
۳۸. قرب الإسناد: ابوالعباس عبداللّٰه بن جعفر حمیری، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، قم، سال ۱۴۱۳.
ک
۳۹. الکافی: محمّد بن یعقوب کلینی رحمه اللّٰه، دار صعب، دار التعارف، بیروت، لبنان، چاپ سوم، سال ۱۴۰۱.
۴۰. کشف الغمّة فی معرفة الأئمة: ابوالحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح اربلی، دار الأضواء، بیروت، لبنان.

۴۱. کنز العُمّال: متّقی هندی، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۹.
م
۴۲. مجمع الزوائد ومنبع الفوائد: نورالدین علی بن ابیبکر هیثمی، دار الفکر، بیروت، لبنان، سال ۱۴۱۲.
۴۳. مسند احمد بن حنبل: احمد بن حنبل شیبانی، دار احیاء التراث عربی، بیروت، لبنان، چاپ سوم، سال ۱۴۱۵.
۴۴. مطالب السئول فی مناقب آل الرسول علیهم السلام: محمّد بن طلحه شافعی.
۴۵. معارج النبوّه: ابوجعفر محمّد معین هندی.
۴۶. معانی الأخبار: محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، معروف به شیخ صدوق، مکتبه، صدوق، تهران، سال ۱۳۷۹.
۴۷. المناقب: ابن مغازلی، دار الأضواء، بیروت، لبنان، چاپ دوم، سال ۱۲۱۴.
۴۸. المناقب: خوارزمی، مؤسسه نشر اسلامی، قم، چاپ دوم، سال ۱۴۱۴.
۴۹. مناقب علی بن ابی طالب علیهما السلام: احمد بن حنبل شیبانی.
۵۰. من لا یحضره الفقیه: محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه، معروف به شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرسین، قم، چاپ دوم.

ن
۵۱. نظم درر السّمطین: جمال الدین محمّد بن یوسف زرندی حنفی.
۵۲. نور الابصار: مؤمن شبلنجی، دار الفکر، بیروت، لبنان.
۵۳. وفیات الأعیان: شمس الدین احمد بن محمّد بن خَلّکان، دار صادر، بیروت، لبنان.

درباره مرکز تحقیقات رایانهای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بندهای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱ ۵۳-۰۶۰۹به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج – به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹